

Κλίμαξ- Λόγος περι Αοργησίας

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

188605-manglaidia

Ιωάννης ο Σιναΐτης, Άγιος: Κλίμαξ - Λόγος Η΄ (Περί Αοργησίας)

1. ΟΠΩΣ ΤΟ νερό, πού χύνεται λίγο-λίγο στην φωτιά, την σβήνει τελείως, έτσι και το δάκρυ του αληθινού πένθους σβήνει όλη την φλόγα του θυμού και της εξημμένης οργής.

Γι' αυτό και τα ετοποθετήσαμε, στην σειρά του λόγου, το ένα πρίν και το άλλο μετά.

2. Αοργησία σημαίνει ακόρεστη επιθυμία για ατιμία, όμοια με την απέραντη επιθυμία των κενοδόξων για έπαινο. Αοργησία σημαίνει νίκη κατά της ανθρώπινης φύσεως, πού φαίνεται με την αναισθησία απέναντι στις ύβρεις και πού αποκτάται με αγώνας και ιδρώτας.

3. Πραότης σημαίνει να παραμένη ακίνητη και ατάραχη η ψυχή, τόσο στις ατιμίες όσο και στους επαίνους.

4. Η αρχή της αοργησίας είναι να σιωπούν τα χείλη, ενώ η καρδιά ευρίσκεται σε ταραχή. Το μέσον είναι να σιωπούν οι λογισμοί, ενώ η ψυχή ευρίσκεται σε ολίγη ταραχή. Και το τέλος, να επικρατή στην θάλασσα της ψυχής μόνιμη και σταθερά γαλήνη, όσο και αν φυσούν οι ακάθαρτοι άνεμοι.

5. Οργή σημαίνει να διατηρής συνεχώς μέσα σου κάποιο μίσος, να ενθυμήσαι δηλαδή το κακό πού σου έγινε. Οργή σημαίνει να επιθυμής να εκδικηθής αυτόν που σε παρώξυνε.

6. Οξυχολία σημαίνει έξαψις της καρδιάς πού γίνεται παρευθύς και διά μιάς. Πικρία σημαίνει μία εσωτερική κίνησις εστερημένη από κάθε ευχαρίστησι και εδραιωμένη μέσα στην ψυχή.

7. Θυμός σημαίνει ευμετάβλητη και ευέξαπτη συμπεριφορά και ασχημοσύνη της ψυχής.

8. Μόλις φανή το φώς, υποχωρεί το σκότος. Ομοίως μόλις «μυρίση» η ταπείνωσις, εξαφανίζεται κάθε πικρία και θυμός. Μερικοί ενώ είναι ευμετάβλητοι στην συμπεριφορά τους εξ αιτίας του θυμού, έν τούτοις αμελούν να φροντίσουν για την θεραπεία τους. Και δεν ακούουν οι ταλαίπωροι αυτόν που είπε: «Η ορμή του θυμού οδηγεί τον άνθρωπο στην πτώση» (Σοφ. Σειράχ α΄ 22).

9. Μία απότομη κίνησης ενός μύλου(1) μπορεί σε μία στιγμή να συντρίψει περισσότερο καρπό και σιτάρι της ψυχής απ΄ ό,τι η σιγανή κίνησης ενός άλλου μύλου μία ολόκληρη ημέρα.

10. Ένα απότομο φούντωμα της φωτιάς από σφοδρό άνεμο μπορεί να κάψει και να αφανίση τον αγρό της καρδιάς περισσότερο απ΄ ό,τι η μικρή φωτιά πού καίει αργά.

11. Δεν πρέπει να μας διαφεύγη, αγαπητοί μου, ότι για ωρισμένον καιρό οι πονηροί δαίμονες κρύπτονται ολίγον και δεν μας πολεμούν. Και αυτό, για να πέσωμε σε αμέλεια θεωρώντας ως μικρά τα μεγάλα πάθη, και έτσι να πέσωμε σε αθεράπευτη ασθένεια.

12. Μία πέτρα με πολλές αιχμές και ανωμαλίες, όταν συγκρούεται και κτυπάται με άλλες πέτρες, συντρίβει όλα τα απότομα και σκληρά σημεία της και γίνεται στρογγυλή. Ομοίως και μία θυμώδης και απότομη ψυχή, όταν συναναστρέφεται και συζή με σκληρούς και θυμώδεις ανθρώπους, υφίσταται ένα έκ των δύο: Ή υπομένει και θεραπεύει το τραύμα της. Ή αναχωρεί και γνωρίζει την αδυναμία της, την αδυναμία της, πού σαν σε καθρέπτη της την έδειξε καθαρά ή άνανδρος φυγή της.

13. Θυμώδης σημαίνει να γίνεσαι θεληματικά επιληπτικός, και από αθέλητη κακή συνήθεια να πέφτης κάτω και να συντρίβεσαι ολοσχερώς.

14. Σε όσους μετανοούν τίποτε δεν είναι πιο αταίριαστο από την ταραχή του θυμού. Διότι η μετάνοια και η επιστροφή χρειάζονται πολλή ταπείνωσι, ενώ ο θυμός δείχνει άνθρωπο γεμάτο από υπερηφάνεια.

15. Εάν το όριο της πιο τελείας πραότητας είναι, ενώ ευρίσκεται εμπρός σου αυτός πού σε παροξύνει, να τον αντιμετωπίσης με εσωτερική γαλήνη και αγάπη, τότε οπωσδήποτε το έσχατο όριο του θυμού είναι, ενώ απουσιάζει αυτός πού σε ελύπησε, να κάνης ότι συγκρούεσαι μαζί του με διάφορα λόγια και κινήματα θηριώδη.

16. Εάν το Άγιο Πνεύμα ονομάζεται και είναι «ειρήνη ψυχής», ενώ η οργή «ταραχή καρδιάς», τότε οπωσδήποτε τίποτε άλλο δεν εμποδίζει την παρουσία Του μέσα μας όσο ο θυμός.

17. Γνωρίζομε πώς είναι πάμπολλα τα τέκνα του θυμού. Και όλα είναι φοβερά. Ένα όμως τέκνο του πού το γεννά χωρίς να το θέλη, αν και νόθο, είναι ωφέλιμο: Είδα ανθρώπους πού άναψαν από την μανία του θυμού και έβγαλαν από μέσα τους σαν έμετο την μακροχρόνιο μνησικακία τους. Έτσι με το ένα πάθος απηλλάγησαν από το άλλο! Και η μακροχρόνια λύπη τους διελύθη! Διότι εκείνος πού τους ελύπησε ή εζήτησε συγχώρησι ή έδωσε τις απαιτούμενες εξηγήσεις.

Αντιθέτως είδα άλλους πού κατά τρόπο απαράδεκτο έδειξαν ότι ήσαν δήθεν μακρόθυμοι. Έτσι με την σιωπή εναποθήκευσαν μέσα τους την μνησικακία. Αυτούς τους ελεεινολόγησα περισσότερο από τους πρώτους, διότι με το μελάνι (της μνησικακίας) έδιωξαν από την ψυχή τους το περιστέρι, (την ειρήνη δηλαδή και την χάρι του Αγίου Πνεύματος).

18. Χρειάζεται να προσέξωμε πολύ αυτόν τον όφι (του θυμού). Διότι τον βοηθεί και η ίδια η φύσις μας, όπως ακριβώς και τον όφι του σαρκικού πάθους. Είδα μερικούς πού ωργίσθηκαν και από την πικρία τους αρνήθηκαν να φάγουν. Με την απαράδεκτη αυτή εγκράτειά τους επήραν επάνω στο πρώτο δηλητήριο και δεύτερο.

Αντιθέτως είδα άλλους πού επιάσθηκαν από εύλογη δήθεν αφορμή του θυμού κι εξέσπασαν στην γαστριμαργία. Έτσι από τον λάκκο έπεσαν στον γκρεμό. Είδα όμως και άλλους συνετούς πού σαν καλοί ιατροί εκράτησαν την μεσαία οδό, και με την κανονική λήψι της τροφής παρηγορήθηκαν και ωφελήθηκαν υπερβολικά.

19. Μερικές φορές η ψαλμωδία, όταν είναι μετρία, καταπραΰνει άριστα τον θυμό. Και μερικές φορές, όταν είναι άμετρη και άκαιρη, δημιουργεί φιληδονία. Γι' αυτό ας την χρησιμοποιούμε διακριτικά ανάλογα με τις περιστάσεις.

20. Ευρέθηκα κάποτε εξ αιτίας μιας ανάγκης έξω από ένα κελλί ερημιτών. Ενώ εκαθόμουν εκεί, τους άκουσα να μάχωνται γεμάτοι πικρία και θυμό εναντίον κάποιου ο οποίος απουσίαζε -αυτός τους είχε λυπήσει σε κάτι- και σαν πέρδικες μέσα σε κλουβί να ορμούν επάνω στο πρόσωπό του σαν να ήταν παρών. Εκείνο πού τους συμβούλευσα από πνευματικό ενδιαφέρον ήταν να εγκαταλείψουν την ερημική ζωή, για να μη καταντήσουν από άνθρωποι δαίμονες.

Είδα επίσης και μερικούς άλλους με καρδιά υποδουλωμένη στην λαγνεία και στην γαστριμαργία. Αυτοί φαίνονταν γεμάτοι πραότητα και κολακευτική ευγένεια και φιλαδελφία και ευπροσηγορία. Εκείνο πού τους συμβούλευσα ήταν να ασπασθούν την ερημική ζωή -το ξυράφι κατά της λαγνείας και της γαστριμαργίας- για να μη

καταντήσουν ελεεινά από λογικοί άνθρωποι άλογα ζώα.

Μερικοί όμως μου έλεγαν ότι παρασύρονται αξιοθρήνητα και στα δύο κακά, (και στον θυμό και στην φιληδονία). Αυτούς τους εμπόδισα αυστηρά από το να έχουν ιδικό τους πρόγραμμα. Και συνέστησα φιλικά στους Γέροντές τους να τους ορίζουν άλλοτε την μία (την κοινοβιακή) και άλλοτε την άλλη (την ερημιτική) ζωή. Και σε όλα να κλίνουν τον αυχένα και να υποτάσσονται στον πνευματικό τους επιστάτη.

21. Ο φιλήδονος βλάπτει και ατιμάζει τον εαυτό του μόνο. Ίσως και τον συνένοχό του. Ενώ ο θυμώδης πολλές φορές σαν λύκος αναστατώνει όλη την ποίμνη και τραυματίζει πολλές ταπεινές ψυχές.

22. Είναι βαρύ να ταραχθή από τον θυμό ο οφθαλμός της καρδιάς, να συμβή δηλαδή εκείνο που είπε ο Ψαλμωδός: «Εταράχθη από θυμού ο οφθαλμός μου» (Ψαλμ. στ' 8). Είναι όμως πιο βαρύ να εκδηλωθώ με τα χείλη η εσωτερική ορμή του θυμού. Το να εκδηλωθώ όμως και με χειροδικία είναι πράγμα ολωσδιόλου εχθρικό και ξένο προς την μοναχική και αγγελική και θεϊκή ζωή.

23. Εάν θέλης ή μάλλον νομίζης ότι πρέπει να αφαιρέσης το κάρφος από τον οφθαλμό του άλλου, πρόσεξε μήπως αντί ιατρικής σμίλης χρησιμοποίησης κανένα δοκάρι, οπότε θα ανοίξης ή θα καταστρέψης εντελώς τον οφθαλμό. Δοκάρι είναι ο βαρύς λόγος και οι απρεπείς εξωτερικοί τρόποι. Ενώ το άλλο, (η ιατρική σμίλη), είναι η με επιείκεια διδασκαλία και ο με μακροθυμία και καλωσύνη έλεγχος. Ο Απόστολος λέγει «έλεγξον, επιτίμησον, παρακάλεσον» (Β' Τιμ. δ' 2), όχι όμως και «τύπον» (κτύπα). Εάν όμως σπανίως χρειασθή και αυτό, άς γίνη, όχι όμως από σένα.

24. Ας εξετάσωμε και θα διαπιστώσωμε ότι πολλοί θυμώδεις εκτελούν με προθυμία την νηστεία και την αγρυπνία και την ησυχαστική ζωή. Και τούτο, διότι ο δαίμων τους σπρώχνει με την πρόφασιν της μετανοίας και του πένθους σε εκείνα που αυξάνουν και ερεθίζουν το πάθος τους.

25. Εάν ένας λύκος, (ένας δηλαδή άγριος και θυμώδης μοναχός), με την βοήθεια ενός δαίμονος μπορέ να αναστατώση την ποίμνη, οπωσδήποτε και ένα αδελφός γεμάτος από θεϊκή σοφία, σαν εκλεκτός ασκός γεμάτος από λάδι, με την βοήθεια ενός Αγγέλου μπορεί να αποτρέψη το κύμα και να γαληνεύση το πλοίο. Ο αδελφός αυτός θα λάβη από τον Θεό τόσο μισθό, όση καταδίκη ο πρώτος, και θα γίνη σε όλους καλό παράδειγμα και αιτία ωφελείας.

26. Η αρχή της μακαρίας ανεξικακίας είναι το να γίνωνται δεκτές οι ατιμίες με εσωτερική πικρία και οδύνη. Το μέσον, να αντιμετωπίζονται χωρίς λύπη. Και το τέλος, εάν υπάρχει τέλος, να θεωρούνται ως έπαινοι. Χαίρε ο πρώτος.

Ενδυναμώσου ο δεύτερος. Ο τρίτος όμως είσαι μακάριος, διότι αγάλλεσαι έν Κυρίω.

27. Παρετήρησα ένα άθλιο θέαμα ανάμεσα σε οργίλους ανθρώπους, πού συνέβαινε εξ αιτίας του εγωϊσμού τους χωρίς να το αντιλαμβάνονται. Τι συνέβαινε; Έπεφταν στο πλήθος της οργής και για την ήττα τους αυτή πάλι ωργίζονταν. Βλέποντάς τους να τιμωρούν την πρώτη πτώσι με δευτέρα, εθαύμαζα. Παρατηρώντας τους να εκδικούνται την μία αμαρτία με την άλλη, τους ελυπόμουν. Και κατάπληκτος από την πανουργία των δαιμόνων, παρ' ολίγο να πέσω σε απόγνωσι για την ζωή μου.

28. Εάν κάποιος βλέπη ότι νικάται εύκολα από τον εγωϊσμό, τον θυμό, την πονηρία και την υποκρισία, και εάν εξ αιτίας αυτού απεφάσισε να σύρη εναντίον τους την δίστομο μάχαιρα της πραότητος και ανεξικακίας, πρέπει να πάη σε ένα σωτήριο «κναφείον», δηλαδή σε ένα Κοινόβιο πού να έχη πολύ σκληρούς αδελφούς -εάν βέβαια επιθυμεί να πετάξη από επάνω του αυτά τα πάθη. Και εκεί, με τις ύβρεις και τις ατιμίες και τις ταραχές και τις τρικυμίες των αδελφών θα τεντώνεται και θα δέχεται κτυπήματα νοητά -ίσως και αισθητά- και θα ξύνεται και θα δέχεται λακτίσματα και θα ποδοπατήται. Έτσι θα μπορέση να πλύνη και να εξαφανίση την ακαθαρσία πού υπάρχει στο ένδυμα της ψυχής του.

Οι ονειδισμοί αποπλύνουν την ψυχή από τα πάθη. Σε αυτό ας σε πείση και η φράσις πού χρησιμοποιεί ο λαός. Μερικοί κοσμικοί δηλαδή, όταν εξυβρίσουν κάποιον κατά πρόσωπον, λέγουν με καύχησι: «Τον τάδε τον έλουσα»! Και αυτό αποτελεί πραγματικότητα.

29. Άλλη είναι η αοργησία πού παρατηρείται στους αρχαρίους εξ αιτίας του πένθους, και άλλη είναι η ακινησία (και νέκρωσις) της οργής πού παρατηρείται στους τελείους. Στην πρώτη περίπτωσι, η αοργησία συγκρατείται σαν με χαλινάρι από το δάκρυ, ενώ στην δευτέρα η οργή ομοιάζει με όφι πού τον εθανάτωσε το μαχαίρι της απαθείας.

Είδα τρεις μοναχούς πού εξυβρίσθηκαν συγχρόνως. Ο πρώτος απ' αυτούς δαγκώθηκε και τaráχθηκε, αλλά δεν ωμίλησε. Ο δεύτερος χάρηκε για τον εαυτό του, αλλά λυπήθηκε για τον υβριστή. Και ο τρίτος αφού αναλογίσθηκε την ψυχική βλάβη του υβριστού έχυσε θερμά δάκρυα. Έτσι έχεις εμπρός σου τον εργάτη του φόβου, τον μισθωτό και τον εργάτη της αγάπης.

30. Όπως ο πυρετός του σώματος είναι μέν ένας κατ' ουσίαν, αλλά έχει πολλές αφορμές πού τον δημιουργούν, έτσι και η εμφάνισις και η έξαψις του θυμού, καθώς βέβαια και των άλλων παθών μας, οφείλονται σε πολλές και διάφορες αιτίες. Γι' αυτό και είναι αδύνατο να ορίσωμε τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίσεώς των. Έχω δε την γνώμη ότι ο τρόπος της θεραπείας πρέπει να επαφίεται περισσότερο στην

επιμέλεια και στην φροντίδα των ιδίων των ασθενών. Η δε αρχή της θεραπείας θα είναι να γνωρίσει ο ασθενής την αιτία του πόνου και οδύνης του. Και εφόσον ευρεθή η αιτία, τότε εμείς που ασθενούμε θα πάρουμε την κατάλληλη αλοιφή από την πρόνοια του Θεού και τους πνευματικούς ιατρούς μας.

31. Ας στήσωμε κατά κάποιο τρόπο ένα φανταστικό δικαστήριο. Όσοι θέλουν να μας ακολουθήσουν με την χάρι του Κυρίου, ας εισέλθουν σ' αυτό το δικαστήριο και ας εξετάσουν κάπως μαζί μας τα προηγούμενα πάθη και τις αιτίες των. Ας δεθῆ λοιπόν ο θυμός ο τύραννος με τα δεσμά της πραότητας. Ας κτυπηθῆ από την μακροθυμία, ας συρθῆ από την αγία αγάπη, ας παρουσιασθῆ στο δικαστικό τούτο βήμα του λόγου και ας ανακριθῆ καταλλήλως:

«Λέγε μας, ὦ παράφρον και άσεμνε, τα ονόματα του πατέρα σου και της μητέρας πού κακώς σε εγέννησαν, καθώς και των υιών σου και των βδελυκτών θυγατέρων σου. Και όχι μόνο αυτά, αλλά να μας εξηγήσης επί πλέον, ποιοι είναι αυτοί πού σε πολεμούν και σε φονεύουν».

Και αυτός, ο θυμός δηλαδή, απαντώντας θα μας ειπῆ περίπου τα εξής:

«Οι αιτίες πού με γεννούν είναι πολλές. Και ο πατέρας μου δεν είναι ένας. Μητέρες μου είναι η κενοδοξία, η φιλαργυρία και η γαστριμαργία, μερικές φορές και η πορνεία. Εκείνος πού με εγέννησε ονομάζεται τύφος, δηλαδή έπαρσις. Οί δε θυγατέρες μου ονομάζονται μνησικακία, έχθρα, δικαιολογία και μίσος. Οι εχθροί μου από τους οποίους τώρα κρατούμαι δεμένος είναι οι αντίπαλοι των θυγατέρων μου, η αοργησία δηλαδή και η πραότης. Αυτή πού με επιβουλεύεται ονομάζεται ταπεινοφροσύνη. Για το ποιος την εγέννησε, ας ερωτήσετε την ίδια στο ιδικό της κεφάλαιο.

Στην ογδόη βαθμίδα έχει τοποθετηθῆ ο στέφανος της αοργησίας. Όποιος τον εφόρεσε λόγω του ηπίου χαρακτήρος του, ίσως δεν φορεῖ άλλον. Όποιος όμως τον εφόρεσε κατόπιν ιδρώτων, αυτός υπερέβη εντελώς τις οκτώ κατηγορίες της κακίας(2).

Πηγή: stonagona.blogspot.gr